

גליון נושא: 'שינוי מקום בברכת הנהנין'

בס"ד, יום ג' לפרשת כי תצא, י' אלול תשע"ו. דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות. פסחים דף קא: לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'. העלון נודב לזכות: מרת סימא שרה גיצא בת צירל הניא תחי', להצלחה בכל הענינים.

שינוי מקום

יסוד הדין
וטעמו: דין שינוי מקום יסודו בגמ' (פרק ערבי פסחים דף ק:): אותם בני אדם שקידשו בביהכנ"ס, אמר רב ידי יין לא יצאו. פירוש דכאשר חוזרים לביתם ובאים לשתות יין, אע"פ שטעמו בביהכנ"ס צריכים לחזור ולברך.

טעם הדבר,
ביאר הרשב"ם
 (שם ד"ה ידי יין לא יצאו) משום היסח הדעת, דכיון שעומד ממקומו חשוב כגומר אכילתו. וכן כתב הרא"ש (בפסקיו סימן ד') דהוי כהיסח הדעת. והוסיף הרא"ש שאפילו ששתה וגם דעתו לשתות יין בביתו אפילו הכי צריך לברך בביתו בורא פרי הגפן, דשינוי מקום חשיב כהיסח הדעת.

פנינים

סוכריה (candy)

אינו מברך: כאשר מוצץ סוכריה בתוך ביתו ויצא לחוץ, או שהולך ממקום למקום ואין רואה מקומו, דעת הגר"מ פנישטיין זצ"ל (אג"מ או"ח חלק ב' סימן נז), והגרש"ז אורבאך זצ"ל (ישורון חלק טו עמוד קסד אות ב' תשובה מכת"י, הליכות שלמה פסח פרק ט' הערה נא - 179), והגר"ש אלישיב זצ"ל (שבות יצחק ח"ח עמ' רע"א אות ז' - נר שבת פרק כ' סימן ד', אשרי האיש ח"א פרק ל"ג אות ד', הע' מ', סוף אות ה'), והגר"נ קרליץ שליט"א (חוט שני ברכות עמוד קעו), שלמרות שמצד דין שינוי מקום היה צריך לברך, בזה אין צריך לברך כיון שמחזיק את הסוכריה כל הזמן בתוך פיו לא חשיב הפסק של 'שינוי מקום', דהוי אכילה אחת, וכבר פטרתו הברכה הראשונה.

וכן דקדק הגר"ש שבדרון זצ"ל (בהגה"ה על הדעת תורה כאן) מלשון **המשנ"ב** (סימן קעח ס"ק לט) בשם החיי אדם כשאוכל פרי חשיב הפסק, דכל פתיתה ופתיתה הוא דבר אחר, משמע שאם נמצא המאכל בפיו כל הזמן, אין בזה חסרון של שינוי מקום. וכן מצד הגר"צ אבא שאול זצ"ל (אור לציון ח"ב פרק י"ב הערה י"ד) דאפשר אם לוקח בפיו שפיר דמי שמועיל שלא יסיח דעתו. וכן כתב בספר **אבני ישפה** (ח"ה סי' ל"ד ענף ט') שמה שכבר בתוך הפה הוא המשך אחד ואינו מפריע מה שהוא יצא לחוץ.

מוציא מפיו ומברך: אמנם לדעת החזו"א (דעת תורה בהגהות המו"ל שם, ארחות רבנו ח"ג סוף עמ' ר"כ, שבות יצחק ח"ח עמ' רע"א אות ז') כאשר יוצא לחוץ יוציא את הסוכריה מפיו ויברך עליה שוב.

וכך מספר הגר"ח קניבסקי שליט"א (מעשה איש ח"ב סוף עמ' צ"ט, ח"ה עמ' י"ד, נזר החיים עמ' קע"ט אות נ') פעם אחת יצאתי עם החזו"א מהבית והיה לי סוכריה בפה, אמר לי שזה שינוי מקום כשאני יוצא מהבית וצריך לברך, וכשחוזרים לבית שוב צריך לברך - אפילו מאה פעמים!

וכן השיב הגר"ח קניבסקי שליט"א (דולה ומשקה עמוד ק"ט) שגם כאשר האוכל בפיו כל הזמן, אם שינה מקומו צריך להוציאה מפיו ולברך. וכן כתב בספר **אור יצחק** (או"ח סימן ס"א) מי שיוצא מביתו לרחוב עם סוכריה בפיו, בודאי שצריך לשוב ולברך בגלל שינוי מקום. לשיטה זו אין כאן דין של הולכי דרכים, כיון שהתחיל בבית במקום קביעות, ועקר לרחוב שהוא רשות אחרת

ויש להסתפק לשיטת החזו"א - שגם כאשר המאכל בפיו צריך לחזור ולאכול, מה הדין כאשר נשאר לו קצת מהמאכל בין השינים, האם בזה גם לשיטתו נכלל בברכה הראשונה. ❖

וכן נפסק להלכה בחיי אדם (כלל נ"ט סי' ב'), ובשו"ע הגר"ז (סי' קע"ח ס"ג), ובמשנ"ב (שם ס"ק כ"ו), ועוד.

1. טעון ברכה במקומו

עוד מבואר בגמ' (פסחים דף קא:), ועוד יתיב רב חסדא וקאמר הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך דוקא בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהן במקומן, אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך, מאי טעמא לקיבעא קמא הדר. ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך. ופירש הרשב"ם (שם) מאחר דאלו צריכים ברכה חשובה במקומן, הרי כל זמן שלא בירך במקומו והלך למקום אחר לסעוד - על דעת סעודה ראשונה קאזיל, ולכן אין צריך ברכה חדשה, שאין כאן היסח הדעת.

והסתפקו התוס' (ד"ה אלא) אלו דברים הם הטעונים ברכה במקומם, האם דוקא פת, או גם ה' מיני דגן, או אפשר דאפילו כל ז' מינים. ובשו"ע (סי' קע"ח ס"ד - סי' קפ"ד ס"ג) הובאו להלכה ג' דיעות בדבר: א. דוקא פת ב. דה"ה ה' מיני דגן ג. דכל ז' המינים הוו בכלל טעון ברכה במקומו. והנה דעת כמה אחרונים דמספק יש לנהוג לחומרא כדברי כולם, ולכתחילה לא ישנה מקומו בשום דבר, ובדיעבד כששינה - לא יחזור לברך אפי' במין ז' לחוד. אבל דעת הגר"א (סי' קע"ח ס"ד) הובא במשנ"ב (סימן קע"ח ס"ק מ"ה), וכן נראה סתימת המשנ"ב (סימן קפ"ד ס"ק י"ב) לדינא, דהעיקר הוא כדעה האמצעית - דכל ה' מיני דגן טעון ברכה במקומו, אבל שאר ז' המינים לא.

נמצא דבאוכל מיני מזונות (עוגות, קוגל, וכדומה) וכל שכן סעודת פת, אף ששינה מקומו אין צריך לחזור ולברך. אבל אם אכל רק דברים אחרים ממין ז', וכל שכן שאר דברים, כיון שיצא ושינה מקומו, גם אם חזר למקומו הראשון - צריך לחזור ולברך ברכה לפניה.

לכתחילה: למרות האמור, כתב הרמ"א (סימן קע"ח ס"ב) דלכתחילה לא יעקור ממקומו עד שיברך, דאם יעקור חיישינן שמא ישכח מלברך. ולצורך מצוה עוברת כגון שהגיע זמן תפילה אפשר להקל. והוסיף המג"א (סי' קע"ח ס"ק ח') דאם היתה דעתו לזה בשעת תחילת הסעודה [היינו בעת ברכת המוציא] דימשיך סעודתו במקום אחר מותר לכתחילה.

כזית: וכתב המג"א הביאו המשנ"ב, דצריך שיאכל כשיעור החייב בברכה אחרונה כדי שלא ינהג בו דין שינוי מקום, הא קודם שאכל כזית לא יועיל, דהא עדיין אינו חייב בברכה אחרונה והוא כדברים שאין טעונים ברכה במקומם. [ועיין בשו"ת יביע אומר שהביא כמה פוסקים שנחלקו על המג"א וסברי שלא יברך גם בפחות מכזית, והסיק שלמעשה לא יברך משום ספק ברכות להקל].

2. היסח הדעת

וכתב בספר בית מלא - 'היסח הדעת' הוא אפילו כאשר מצד עצמו אינו מסיח דעתו מלאכול או לשתות, [דזה אף בלא שינוי מקום נמי], אלא קבעו חז"ל בדעת בני אדם, דהליכה למקום אחר הוא גמר סעודתו, ושוב אין דעתו על אכילתו הראשונה, וזה פירוש היסח הדעת. ואף אם עומד וצווח שאינו מסיח דעתו לא מהני.

ויש להביא ראיה ליסוד זה ממה שכתב החיי אדם (כלל נ"ט ס"י) הובא במשנ"ב (סימן קע"ח ס"ק ל"ט) דאף אם אווז בידו הפרי והולך ואוכל לא מהני להמשיך אכילתו הראשונה, אלא בעי ברכה מחדש משום שינוי מקום אם יצא ממקומו הראשון לחדר אחר, ולא היה דעתו מתחילה לזה, דכל פתיתה ופתיתה הוא דבר אחר. עכ"ד. והינו משום שבמציאות עשה פעולה של היסח הדעת. והוסיף המשנ"ב שם דלפי מה שכתב לעיל, יש ליזהר בזה רק לכתחילה, אבל בדיעבד אין לחזור ולברך מחמת שינוי מקום שמחדר לחדר.

והנה השו"ע חילק את זה לשני סימנים; סימן קע"ח - איזה דברים קרויים הפסק בסעודה, סימן קע"ט - איזה דברים קרויים היסח הדעת בסעודה. כלומר שסימן קע"ח בא להגדיר מהו הפסק בסעודה שדינו כהיסח הדעת אף שבאמת דעתו לאכול עוד. וכמבואר בדברי המשנ"ב (ס"ק ו', וס"ק כו).

3. אכילה ממושכת - תוך כדי דיבור

דין זה ששינוי מקום מחייב ברכה כשהולך ואוכל, פשטות דברי המשנ"ב (סימן קעח ס"ק ל"ט) בשם החיי אדם (כלל נ"ט ס"י) משמע דבכל גוני שעוקר ממקום למקום צריך לחזור ולברך, ומבואר בשו"ע הרב (סימן קעח ריש סעיף א') שאין מועיל מה שמחזיק המאכל בידו כל הזמן, מאחר ששינה את מקומו.

אולם חידוש הגר"מ פינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סימן נז) שאפילו אוכל פתיתין פתיתין והולך ויוצא לחוץ והמאכל בידו וממשיך אכילתו, כל שלא הפסיק בין פתיתה לפתיתה יותר משיעור תוך כדי דיבור נגרר הכל אחר תחילת האכילה ואינו מתחייב בברכה כשיוצא חוץ לבית, שזה דוקא כשמפסיק באמצע האכילה בשיעור יותר מכדי דיבור, אבל אם מפסיק בפחות מזה יכול לאכול את כל אותו הפרי שהתחיל לאכול מתחילה בלא ברכה נוספת. והרוצה להקל ולאכול בלא הפסק גם את שאר הדברים שהכין לאכול בלא ברכה אחרת רשאי, אף שבזה יש מקום לאסור לכמה שיטות.

יסוד הדבר, כבר מופיע בכף החיים (ס"ק ט"ו), ובברכת הבית (שער כ' סעי' ט'), בזה"ל "אך אם אכל בדרך הליכתו ולא פסק מלאכול, אין צריך לחזור ולברך אפילו הלך לבית אחר", ואף אין מגבילים דבריהם דווקא בלא עבר תוך כדי דיבור מפתיתה לפתיתה, אך אפשר דזה הכוונה "ולא פסק מלאכול".

4. טיש של אדמו"ר

המנהג: מקובל בחצרות הקודש, שנוטלים ידים בבית לסעודת שבת אולם אין מברכים ברכת המזון בבית, אלא הולכים לשולחן הטהור (טיש) של האדמו"ר לגמר הסעודה, ושם מברכים ברכת המזון. וכתב הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ט' סימן כא אות ב') שאינם צריכים לברך ברכת המזון קודם שהולכים, כיון שדעתם מחשיבה את אכילתם שם כהמשך הסעודה עד ברכת המזון. ומותר לכתחילה לעשות כן, מכיון שדעתו לכך דינו כשינוי מקום על דעת להמשיך קביעותו במקום אחר שמועיל בסעודת פת [ולכן המנהג להביא 'קוליטש' ענק לטיש, כדי שיהא לכל אחד מהמשתתפים כזית שלם, ויוכל להמשיך את סעודתו בהידור - מ.ס.].

שאלה: ויש להסתפק כאשר אכל בבית תוך הסעודה מיני לפתן ושתה יין, וכעת חפץ לאכול ממינים כמותם מהשיריים של האדמו"ר האם צריך לברך עליהם, ושורש הנדון האם הקביעות של הפת, מועיל לקבוע גם על היין ושאר המאכלים (י.ש.ק.).

תשובה: מפורש בתוס' (דף קא: ד"ה אלא) שאם אוצז באמצע סעודת פת ובירך גם על היין ועקר למקום אחר כדין דברים הטעונים ברכה במקומם, נגרר אחריו גם היין שאין צריך לברך עליו שוב. וכן נפסק במג"א (סימן קעח), ובשו"ע הגר"ז (סימן קח ובסדר ברכת הנהנין), ובביאור הלכה (סימן קעח סעיף ב' ד"ה ואכל דברים) דאם שתה יין באמצע הסעודה והלך למקום אחר אין צריך לברך שוב, דהא על כרחו צריך לחזור לקביעותו הראשון והוי כעומד באמצע הסעודה.

מזונות: אכן כלפי מי שאכל דברים שטעונים ברכה במקומם יחד עם דברים שאינם טעונים ברכה במקומם כגון שאכל מזונות עם תפוח, או יין עם שאר משקין, דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (וזאת הברכה פרק ו' ס"ק ב') שדוקא בפת מועיל קביעות המקום של הפת אף לשאר דברים, הואיל ונפטרים אף הם בברכת המזון, אבל בשאר מאכלים לא, כי אין כאן מה שיחברם לקביעות אחת.

ונחלק עליו הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל (צהר תש"ס עמוד תמז ס"ק ח'), שאף קביעות מקום של מיני מזונות מועיל לשאר המינים (משנ"ב דרשו סימן קע"ח ביאור הלכה ד"ה ואכל הערה 22 ובמהדורה הישנה הערה 17 עמוד 162).

הסעה לכולל: נדון זה קיים גם כלפי אותם שנוטלים ידים בבית לאכול ארוחת בוקר על ההסעה של הכולל ובירכו גם על פרי, האם צריכים לברך שוב על המשך אכילת הפרי.

יין בפורים: נדון זה תקף גם בפורים כאשר אוספים כסף מבית לבית, או כאשר נכנס לשלוח מנות לאוהביו ומכריו ואוכלים ושותים ושמחים בבתים, ואף הוא שותה עמהם יין כדת היום, האם צריך

מנהג ישראל תורה

נדונים נוספים בשתיה ברחוב

שותה בשוק: יש נדונים נוספים ביחס לשתיה זו ברחוב, הראשון שבהם הוא שאין זה מידת דרך ארץ, ולא מכבודו של תלמיד חכם, לשתות ברחוב כמבואר בגמ' (קידושין דף מ:). האוכל בשוק דומה לכלב. אמנם בתוס' (שם ד"ה ויש אומרים) מבואר די"א דוקא כשחוטף, וי"א דוקא כשטועם בערמה מכל החנויות, וי"א דוקא פת. ועוד שכתוב 'האוכל' בשוק, ולא כתוב 'השותה' בשוק. ועוד שיש לדייק בלשון הגמ' 'האוכל בשוק' ואולי לא שייך זה בסימטה שקטה. ושמעתי בשם הג"ר אביגדור מילר זצ"ל, שהאוכל בשוק דומה לכלב גדול, והאוכל בסימטה דומה לכלב קטן.

אולם יש שטענו (א.ו.) שכיון שכל המקום הוא נספח לשיבת מיר, אין כאן שום בעיה של אוכל בשוק, ואין זה כמו אדם ששותה ברחוב בגאולה.

בפני רבים: מידת דרך ארץ שלא לשתות בפני רבים, כמבואר במסכת דרך ארץ (זוטא פרק ה הלכה ג'), הובא ברוקח (סימן שכט ענין דרך ארץ בסעודה), בא לשתות ברבים, הופך פניו לצד אחר ושותה. וכן מבואר בגמ' (בכורות מד:) ואין שותים מים בפני רבים.

שתיה בעמידה: עוד יש להעיר ממה שכתוב מסכת דרך ארץ (זוטא פרק ד' הלכה א') מי שהוא תלמיד חכם, לא יאכל מעומד, ולא ישתה מעומד, והובא להלכה בבאר היטב (סימן קע ס"ק ט"ז) שהוסיף וכל מין מאכל ישהה אחריו כשיעור ברכה אחרונה שלו. ואם גמר לאכול לא יעמוד עד שיברך ברכה אחרונה. חומר הדבר של אכילה ושתיה בעמידה, מבואר בגמ' (גיטין דף ע.) שהעושה כן מתיש גופו.

וכתב בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' מ"ה) הטעם שאין העולם נזהרים בזה, אפשר שמסתמכים על שינוי הטבעים בזמן הזה, ואכן הרמב"ם השמיט גמ' זו בהלכות דעות שלו, וכתב הפמ"ג (סי' רצ"ו א"א סק"ד), מחמת מדת דרך ארץ ראוי לאדם להקפיד בכך, ובפרט לתלמיד חכם ובן תורה, ובמחצית השקל (שם) כתב "גנאי לת"ח שיאכל וישתה מעומד, וראוי לכל אחד שיעשה עצמו כתלמיד חכם". וכן מובא (בשו"ת רב פעלים שם) בשם האר"י ז"ל שהקפיד על כך, וגם לענין כוס של קידוש והבדלה יש לשבת ולשתות ולא לשתות בעמידה, וכמו שציין המג"א (בסי' רצ"ו סק"ד) הובא במשנ"ב (שם סק"ו) להלכה וז"ל ושתית הכוס תהיה בישיבה, דאין שותין מעומד לכתחילה. ❖

לברך הגפן בכל בית ובית, ולכאורה לפי דברי הביאור הלכה יוצא שאם הוא בתוך הסעודה יכול לשתות יין בבתים על סמך הברכה הראשונה, אולם אם אינו בתוך הסעודה הרי הוא תלוי במחלוקת האם יין הוא מהדברים הטעונים ברכה במקומם, כמבואר בשו"ע (סימן קעח סעיף ה') שיש ג' דעות מה חשיב טעון ברכה במקומו האם דוקא פת, או גם מיני דגן, או כל שבעת המינים.

אכן באמת, עיקר הבעיה כששותה יין בבתים בפורים, דלכאורה דינו כנמלך, כמפורש ברמ"א (סימן קעד סעיף ה', סימן קעט סעיף ד') מי שבא לסעודה ומושיטין לו הרבה כוסות, מברך על כל אחד ואחד דהוי נמלך (מ.ר.). וגם כאן בפורים הוא נמלך מכיון שאינו יודע מי יתן לו יין במהלך היום, ולא שייך להתיר כאן משום דעת בעל הבית, כי לא ידוע היכן ישתה (י.ו.). אולם צידד הג"ר חנניה יו"ט ליפא ניהוז שליט"א שלא חשיב זה נמלך שכך הוא הדרך שהולך ושותה בכל מקום ויודע בודאות שבמהלך היום יקבל יין בכל המקומות ודעתו על זה ושפיר אין צריך לברך שוב אם הוא תוך הסעודה.

והורה הג"ר עזריאל אורבאך שליט"א שלכתחילה בפורים יברך על הגפן במקום הראשון, ובדיעבד כשלא בירך שם על הגפן לא יברך שוב הגפן במקום החדש, ואף לא יסמוך על ברכה הראשונה, אלא יבקש לאחר שיוציאו (י.מ.ג.).

שתיה ברחוב

5. ישיבת מיר ירושלים

המעוררים: הנה תלמיד חכם חשוב שליט"א ביקש לעורר, לאותם תלמידים הקונים שתיה (שתיה קרה, ברד, אייס קפה, קפה, תה, וכדומה), בחנויות הסמוכות לישיבת מיר ירושלים (מספרת אדי, קאפי 5 -

בראנץ 5, דניאל ברסקה, מכבסת קרלין, מכבסת אורנים, ושאר החנויות באיזור 'בית ישראל', ומצוי שמוזגים-משלמים-ומברכים בתוך החנות, ועקב הצפיפות יוצאים לשתות ברחוב (ברחבה שלפני החנות), ולכאורה מכח הדין של שינוי מקום צריך לברך שוב אם יוצא מתחת קורת הגג (א.ה.), כדין דברים שברכתם האחרונה 'בורא נפשות', וכן כשאוכל פחות מכזית פת או מזונות.

וכל מה שהתיר השו"ע (סימן קעח סעיף ד'), להולכי דרכים ללכת ולאכול אף כשאין רואה מקומו הראשון, הגביל **המשנ"ב** (ס"ק מ"ב) בשם **החיי אדם**, שזה דוקא כאשר לא קבע עצמו לכתחילה לאכול במקום שבידך, אבל אם התחיל לאכול בבית והלך לדרך, הרי זה כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות וצריך לחזור ולברך, ורק בפת מהני דעתו אף לענין לכתחילה

ויותר חמור אם שינה מקומו באמצע הברכה, שמתחיל לברך בפנים בתוך החנות וגומר את הברכה בחוץ, שלדעת **הגר"נ קרליץ שליט"א** (חוט שני ברכות עמוד קעב אות יא, משנ"ב דרשו סימן קעח הערה 22) חשיב שינוי מקום, ולכאורה לא עלתה לו ברכה כלל (צ.פ.). ויסוד הדין מבוסס על דברי **המשנ"ב** (סימן קעח ס"ק ל"ט), שמי שבידך על הפרי לאכול במקומו, ולא אכל ממנו ושינה את מקומו אינו יוצא בברכתו. ושמעתי מהג"ר **יחזקאל כהן שליט"א** שצריך עיון אם צריך לחזור ולברך.

עוד יש להסתפק מה הדין כאשר יש מדרגה לפני החנות, עם גג נפתח מעליו, האם נחשב רשות בפני עצמה ביחס לרחוב ויהא דין שינוי מקום ממנו לרחוב כיון שיש לו תקרה, או דלמא אינו נחשב שינוי מקום, כיון שהוא רק מעבר וסיכוך ארעי. והראוני (ד.ב.) לדברי **המשנה** (טהרות פרק ו' משנה י') האסטונית רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטומאה. ופירשו **הרע"ב והתני"ט והתפארת ישראל** (אות מח), שהכונה לאיצטבא שלפני החנות, והוא כעין מדרגה גבוהה ד' או ה' טפחים, ורחבה אמה. ובעל החנות יושב שם לקרוא לעוברים ושבים שיבואו לתוך חנותו. וכלפי שבת אינה כרשות הרבים אלא דינה ככרמלית. עוד יש לדון מה הדין בסככה היוצאת לפני החנות על פני הרחוב, האם נחשב לרשות אחת עם החנות או לא.

תלוי: ושמעתי מהג"ר **יוסף הירשלר שליט"א** שודאי לכתחילה יברך וישתה במקום אחד שלא להכנס לספקות, וצריך לעורר על כך שלא יהא מכשול לרבים. אולם לענין דיעבד, יש בזה חילוקי דינים. 1. אם מברך בחוץ, למרות שנכנס לשלם באמצע השתיה אין צריך לברך שוב דלא חשיב שינוי מקום. 2. אם מברך בחנות ושותה ברחוב ורואה מקומו הראשון, לכתחילה לא יעשה כן, אבל מספק אינו צריך לברך שוב, כי יש דעות בפוסקים שמועיל דעתו / רואה מקומו הראשון, אף מבית לבית. ועוד שכיון שהיו המשך אכילה אחת הרי לדעת **הגר"מ פינשטיין זצ"ל** (אג"מ או"ח ח"ב נז) אם ממשיך באכילתו ללא הפסק של 'תוך כדי דיבור' אין צריך לברך שוב, אולם לדעת **החזו"א** צריך לברך שוב (ק"ו מסוכריה שהצריך ברכה נוספת). 3. אם נכנס עם הכוס שתיה לתוך הבית מדרש שהוא מקום קביעות, לכולי עלמא צריך לחזור ולברך.

לימוד זכות: מאידך לדעת **תלמיד חכם מופלג שליט"א**, יש ללמד זכות שבכל גוני אין צריך לחזור ולברך דהוי כמו הולכי דרכים שאין צריכים ברכה אחרת, גם כאשר נכנסים כעת תחת קורת גג אם אינו מקום קביעות. וכפי שכבר חידשו **הגר"מ פינשטיין זצ"ל** (שו"ת אג"מ חלק ב' סימן נז), והג"ר **בצאל שטרן זצ"ל** (שו"ת בצל החכמה ח"ו סימן ע"ג), והגר"צ **אבא שאול זצ"ל** (שו"ת אור לציון ח"ב פרק י"ב אות ט"ו), שאף אם התחיל לאכול בבית, אם אין מחשיב את אכילתו בבית, ומעשיו מוכיחים שאוכל דרך עראי ודעתו לצאת תיכף מן הבית, הרי הוא בכלל הולכי דרכים ואינו חוזר ומברך כשיוצא חוץ לבית, וגם אם דרך הליכתו נכנס לבית ודעתו לצאת ולהמשיך ההליכה והאכילה, אין חייב בברכה באכילתו בתוך הבתים ובהמשך דרכו, כי הכל בכלל הולכי דרכים שאין להם קביעות לאכילתם, וגם בכוס השתיה אין צריך לברך שוב, כי אינו קובע את עצמו בחנות בשביל כוס שתיה, וכניסתו לחנות הוא רק היכי תמצוי למזוג ולשלם, ולא בתורת קביעות בתוככי החנות (מ.ר.).

לדעה זו, מה שכתב **המשנ"ב** (בס"ק מב) אם התחיל לאכול בבית והלך לדרך, הרי הוא כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות, וצריך לחזור ולברך: מדבר רק באופן שחשב לקבוע ולאכול מעט

הערות מבני החבורה

הפסק לרגע

נדון זה נוגע כלפי הנכנס לחנות לקנות דבר מה, ומיד יוצא, שלכאורה יש כאן שינוי מקום. אולם יש שטענו, שכיון שנכנס לרגע לקנות ויוצא מיד לא חשיב 'שינוי מקום', כעין סברא זו כתב **הערוך השלחן** (סימן קעח סעיף ב') בדעת **הרמב"ם**, שהפליג בזמן הכונה ששהה איזה זמן מסוים כחצי שעה וכיוצ"ב, ודייק כן מהלשון קראו חבירו וכו' ויצא וכו' שזה מורה על שיהוי זמן. וכן כתב **היעב"ץ** שדוקא כשיש הפסק של זמן מרובה.

אכן **במשנ"ב** (ס"ק ד') מפורש דמיירי אף בדיבור בעלמא, והוסיף (בס"ק ו') דעל כרחך היציאה ממקומו חשיב כנפסקה סעודתו. וכן מפורש **במשנ"ב** (ס"ק ב') ואפילו לא נשתהה שם כלל, שתיכף חזר למקומו אפילו הכי שינוי מקום מקרי. ❖

במקומו, ובזה אף שהיתה דעתו מפורשת להמשיך אכילתו בדרך לא מהני, וצריך לברך שוב ברכה ראשונה כשיוצא מהבית, אבל כשלא היה לו קביעות כלל מועיל דעתו שיחשב כהולכי דרכים. והביא **השער הציון** (ס"ק לח) את הספק של **החיי אדם** אולי אפילו מארץ לעגלה חשיב כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות, והסיק השעה"צ דאין נראה כל כך להחמיר בזה: (עיין 'פסקי תשובות' סימן קעח אות טז עמוד תקמ"ו ותקמ"ז).

לכתחילה: מאידך טענו כמה **תלמידי חכמים מופלגים שליט"א**, וכן שמעתי מהג"ר **שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א**, שמותר לכתחילה לברך בחנות ולאכול ברחוב כיון שאין כאן שום קביעות. ומכח סברא זו נראה פשוט שאם בירך ברחוב מותר גם להכנס לתוך הבנין לשתות כיון שזה המשך אחד ואין כאן שינוי שלא היה לו קביעות בשוק. ודין זה הוא גם כאשר בירך בתוך החנות.

אמנם העירוני שלכאורה מדברי החזו"א שאמר להגר"ח קנייבסקי לברך שוב על הסוכריה רואים שלא הסכים עם סברא זו שהרי גם סוכריה אין לה קביעות במקום זה. וגם החולקים שהתירו בסוכריה זה בגלל שהוא כבר בתוך הפה וחשיב בכלל האכילה הראשונה שכבר חל עליה הברכה אבל כאשר מחזיק ביד את המאכל לא התירו ומוכח שנחלקו על סברא זו.

חקירה: יש לחקור האם אדם שרוצה לצאת ידי כל הדעות, יוכל להתנות בדעתו שהברכה תחול רק על המקום הזה ולא על המקום החדש המסופק, וממילא יוכל לברך לכו"ע במקום החדש. או לא. כעין זה ידוע הנדון של **התבואות שור** האם יכול להגביל, שהברכה תחול רק עד זמן מסוים (מ.ז.מ.). ❖

עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא גליון מספר 78 יום ג' פרשת כי תבוא י"ז אלול תשע"ו.

מה נחשב שינוי מקום – מסכת פסחים דף קא:

ניתן לשלוח – רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.